

Biljana Čubrović i Katarina Petrović, *Flex Your English* (Beograd: Društvo za strane jezike i književnosti Srbije, 2022, 96 str.)

Prikazala **Marijana M. Prodanović**, Univerzitet Singidunum, Poslovni fakultet u Beogradu, SP Anglistika, Danijelova 32, 11000 Beograd, Srbija, mprodanovic@singidunum.ac.rs

Zbirka testova engleskog jezika *Flex Your English* autorki Čubrović i Petrović dodatak je izvorima koji proveravaju znanje engleskog jezika, a kojih na domaćem tržištu, iz pera domaćih autora, naročito u poslednjim decenijama, nema mnogo. Ova publikacija, čiju recenziju potpisuju nastavnici Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, prof. dr Boris Hlebec i dr Mirjana Vučković, omogućava jedan drugačiji uvid u forme testiranja engleskog jezika, sažimajući višedecenijsko iskustvo autorki u nastavnom, ali i procesu sastavljanja takmičarskih testova.

Zbirka, naime, odslikava formu i odabrani sadržaj testova sa kojima su se susretali učenici koji su uzimali učešće u republičkim takmičenjima iz engleskog jezika u organizaciji Društva za strane jezike i književnosti Srbije i Ministarstva prosvete (nauke i tehnološkog razvoja) tokom proteklih nekoliko godina. Upravo navedena činjenica izdvaja je od drugih publikacija sličnog tipa, koje su, dobrim delom, nastojale da pripreme učenike za upis na studije filološkog profila, ili naprosto budu podrška drugim materijalima u procesu podučavanja i učenja engleskog jezika kao stranog (bez posebnih namena).

Za razliku od njih, ova zbirka je nastala sa ciljem da se na jednom mestu, na jedan sveobuhvatan i pregledan način, nađu primeri koji će pružiti podršku nekim budućim takmičarima i poslužiti svima onima koji ne gaje takmičarske aspiracije, ali žele da provere svoje znanje jezika. Primeri će pomoći i nastavnicima čiji se učenici pripremaju za raznolike smotre da steknu što bolji uvid u aktuelne teme, forme i zahteve, ali će takođe biti višestruko korisni svima onima koji planiraju da svoje obrazovanje nastave u sferi filologije – kako kada je u pitanju srednja škola, tako i kada su u pitanju filološke studije.

Flex Your English, kroz svojih 10 segmenata, vodiće vas putem provere znanja engleskog jezika, fokusirajući se na završni razred osnovne škole kroz svoj prvi deo, odnosno na završni razred srednje škole u svom drugom delu.

Pregledna i uniformna organizacija svakog od 10 testova (i onih koji se odnose na gradivo osnovne i onih koji se odnose na gradivo srednje škole) omogućava lako snalaženje. Ono što pronalazimo u svakom od testova je, najpre, test provere razumevanja pročitanoг teksta, praćen nizom od 7–8 pitanja sa odgovorima višestrukog izbora. Drugi deo je uvek posvećen veštini slušanja, odnosno proveri razumevanja audio zapisa/izgovorenog jezičkog materijala. Provera je, baš kao kada je u pitanju i prva receptivna veština, realizovana kroz grupe od 7–8 pitanja sa odgovorima višestrukog izbora. Nakon toga slede grupe zadataka koji čine celinu svojevrstne upotrebe savremenog jezika (eng. *Grammar and Vocabulary*). Zadaci se zasnivaju na gramatičko-leksičkim zahtevima različitih oblika i odnose se na partije koje su sastavni deo nastavnih planova i programa i, posledično, ishoda učenja u vezi sa predmetom engleski jezik na kraju osnovne škole, te potom i na kraju srednjoškolskog obrazovanja. Na kraju svakog testa nalazi se transkript za svaku od ranije izloženih provera razumevanja izgovorenog. Postojanje transkripta, i pored navoda da će ovaj materijal biti dopunjen audio zapisima koji će dinamički i ritmički ilustrovati govor izvornog govornika, pruža sigurnost. Takođe, prateći standarde školskih udžbenika sa kojima se u učenju i podučavanju jezika susrećemo, ovi delovi omogućavaju i olakšavaju rad kako onima koji rešavaju predložene testove, tako i onima koji im na tom putu pomažu. Posebnu vrednost, svakako, pronalazimo u odeljku *Rešenja*, na samom kraju publikacije, čija precizna priroda podržava samostalan rad i rešava potencijalne nedoumice korisnika.

Kroz svih 10 testova, a kada su u pitanju receptivne veštine (čitanje i slušanje), primećuje se usklađenost sa odgovarajućim CEFR (eng. *The Common European Framework of Reference for Languages*) deskriptorima, odnosno ishodima učenja na kraju oba ciklusa obrazovanja. U vezi sa tim, tekstovi i audio materijali predstavljaju blago adaptirane forme autentičnog jezika, koji odslikava savremena društvena kretanja i bavi se svakodnevnim i aktuelnim pitanjima, čime su pokriveni različiti registri. Teme namenjene razumevanju u prvom delu zbirke (osnovna škola) vezane su za gradove, geografska područja i životinjski svet koji nas okružuje, ali i, primereno uzrastu i nivou poznavanja jezika, svet poslovanja, putovanja, nastanak i razvoj izmišljenih likova i dr. U drugom delu zbirke (srednja škola) pronalazimo nešto apstraktnije fenomene, koji uključuju ugrožene vrste, migracije, obrazovanje, uspeh, životnu sredinu i dr. Odabir tema, uz njihov sadržaj, ima za cilj da inspiriše učenike na detaljan pristup pisanim i zvučnim materijalima, vodeći računa o kompleksnosti i dužini teksta/snimka i uzimajući u obzir činjenicu da su korisnici pripadnici generacije Z kojima su digitalne tehnologije vrlo bliske.

Kako je već naznačeno, provera znanja u vezi sa obe receptivne veštine zasnovana je na zatvorenom tipu zadataka – pitanjima višestrukog izbora, čija struktura i priroda zahtevaju razumevanje, preciznost u izolovanju informacije, uz sintezu i analizu podataka, ali i primenu kritičkog mišljenja (posebno kada su u pitanju

materijali primarno namenjeni srednjoškolicima). Ne samo broj ponuđenih odgovora (četiri u svakom testu), no i distraktivna priroda nekih od njih, nastoji da ostavi što manje prostora za puko prepoznavanje ili slučajno pogađanje tačnog odgovora. Umesto toga, postoji težnja da se aktivira pun potencijal onih koji materijale čitaju i slušaju, ali isto tako i da se podstaknu brojni kognitivni procesi i prošire znanja o svetu (njihova kulturološka raznovrsnost će umnogome uticati i na unapređivanje pragmatičke kompetencije).

U najobimnijim delovima testova, u kojima se proverava znanje gramatike i vokabulara, učenici, nastavnici, kao i svi drugi korisnici sadržaja, naići će na precizne instrukcije, date jasnim jezikom, ali i forme zadataka sa kojima su se dobrim delom već susretali. Ni u ovim delovima koji se odnose na gramatičke i leksičke partije ne postoje odstupanja u odnosu na nastavni plan i program izučavanja engleskog jezika u formalnom obrazovanju. Ono što ovde dominira jesu zadaci zatvorenog tipa, koji očekuju npr. upotpunjavanje rečenice odgovarajućim oblikom reči, glagolskim vremenom, te odabir tačnog odgovora (pitanja višestrukog izbora), ali se među njima mogu naći i zadaci nešto otvorenijeg karaktera – u vidu rečeničnih transformacija. Ne uočavaju se značajne razlike kada je u pitanju sama forma palete zadataka namenjenih završnom razredu osnovne škole, s jedne strane, i onih koji su namenjeni završnom razredu srednje škole, s druge strane (očekivano, broj zadataka otvorenog tipa je nešto veći u testovima namenjenim srednjoškolicima). I jedni i drugi imaju za cilj da učeniku pruže uravnoteženu ponudu zadataka iz gramatike i vokabulara usklađenih sa školskim gradivom, ali i primenjivih u savremenom engleskom jeziku.

Svaki od gramatičko-leksičkih delova testova (za obe ciljne grupe) sadrži četiri do pet pravilno izbalansiranih zadataka u okvirima kojih korisnik može da se osloni na očekivanja u vezi sa strukturom, budući da su vežbe date u formi koja je uobičajena i razumljiva. U razumevanju zahteva, nesumnjivo, pomažu i temeljne instrukcije koje ne ostavljaju prostor za pogrešnu interpretaciju.

Ove najobimnije delove svakog od testova krase raznovrsnost zadataka, koja će motivisati učenike različitih stilova učenja. Takođe se stiče utisak da se, iako takmičarski, ovaj bogati korpus zadataka oslanja na jednu skalarnu organizaciju, uz težnju da se svi oni koji testovima pristupe najpre aktiviraju, kako bi, na primeru poslednjih vežbi, možda pokazali i svoj pun potencijal. Zadaci koji prate gradivo osnovne škole neretko uključuju upotrebu glagolskih vremena, građenje reči, prepoznavanje vrste reči u kontekstu, dopunu dijaloga (jezik u aktivnoj upotrebi), te proveru poznavanja sinonima i antonima, prepoznavanje definicije, parafrazu i dr. Kada je srednja škola u pitanju, nešto je veći obim zahteva otvorenog tipa, koje uglavnom karakteriše parafraza, odnosno rečenična transformacija. Nailazimo i na zadatke koji očekuju prepoznavanje greške, odabir segmenta koji će uspešno kompletirati sintagmu, tj. kolokaciju, idiom, predložko-padežnu konstrukciju, te zadatke koji ukazuju na logički i hronološki raspored pojmova/dešavanja, kao i one koji su vezani za upotrebu pravilnih prefiksa i sufiksa u kontekstu – tvorbu reči. Ovo dovodi do provere znanja jezika na jednom sveobuhvatnom planu, bez izuzimanja

nekih važnih partija, tj. davanja prednosti samo određenim partijama gramatike ili leksike.

Poslednji deo zbirke je posvećen rešenjima svih zadataka organizovanim po testovima, čime se korisniku omogućuje samostalno korišćenje ovog materijala. Oslanjanje na rešenja neće korisniku samo ukazati na greške, već će i inicirati dodatno konsultovanje u cilju upoznavanja sa nedovoljno jasnim i još uvek nesavladanim oblastima jezika.

Imajući u vidu napred rečeno, bez sumnje se može zaključiti da je *Flex Your English*, zbirka odabranih takmičarskih zadataka iz engleskog jezika, izvor koji predstavlja rezultat vrednog iskustva autora u oblasti testiranja engleskog jezika, ali i njihov istančan metodički ukus, naročito u pogledu odabira relevantnih zadataka. Ovaj priručnik ne samo da će pružiti podršku nastavnicima engleskog jezika i učenicima osnovne i srednje škole koji se pripremaju za učešće na takmičenjima, već će biti nemerljivo koristan i svim ostalim korisnicima zainteresovanim za testiranje znanja engleskog jezika.